

มาตรฐานชีวิตของชาวพุทธ

พระธรรมปิฎก
(ป. อ. ปยุตฺโต)

มงคลวารสาร ๖ สอบ
คุณหญิง วัลลีย์ วีระปรีย
๑๘ มกราคม ๒๕๔๑

มาตรฐานชีวิตของชาวพุทธ

© พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต)

บรูส อีแวนส์ แปล

ISBN 974-8338-06-1

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ ๗,๖๐๐ เล่ม

- ที่ระลึกคุณพ่อสําราม คุณแม่ซุนกี อารยางกูร และน้องจิตรา วัชรบุศราคำ ๑,๐๐๐ เล่ม
- คุณบุบผา คุณธวัช คณิตกุล ๒,๐๐๐ เล่ม
- ม.ร.ว.สํอางวรรณ ลำซํา ๓๐๐ เล่ม
- คุณหญิงกระจางศรี รักตะกนิษฐ ๓๐๐ เล่ม
- มงคลวารครบ ๖ รอบ คุณหญิงวัลลีย์ วีระปรีย ๑,๐๐๐ เล่ม
- คุณชวนชื่น บุญเสสรุ และคณะ ๓,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ บริษัท สหธรรมิก จำกัด 54/67, 68, 71, 72 ซอย 12

ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10600

โทร. 864-0434-5, 412-5887, 412-5891, 01-9238825 โทรสาร 412-3087

THE BUDDHIST'S LIFE STANDARDS

© P. A. Payutto

Translated by Bruce Evans

ISBN 974-8338-06-1

First published 1997

Printed by : SAHADHAMMIKA CO., LTD.

54/67,68,71,72 Charansanitwong 12 Rd.

Thaphra, BKK. 10600 THAILAND.

Tel. 8640434-5,4125887,4125891 FAX. 4123087

ภาพปก : นพดล กันบัว จากหนังสือราชาอาณาจักรไทย หน้า 125

อนุโมทนา

ในโอกาสมงคลที่จะมีอายุครบ ๖ รอบ ณ วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๑ คุณหญิงวัลลีย์ วีระปรีย ประสงค์จะบำเพ็ญบุญกิริยาด้วยธรรมทาน เพื่อแผ่ขยายประโยชน์ที่เป็นแก่นสารให้อำนวยผลกว้างขวางออกไป จึงขออนุญาตพิมพ์หนังสือ “มาตรฐานชีวิตของชาวพุทธ” เพื่อแจกเป็นที่ระลึกในโอกาสดังกล่าว

ธรรมทานในมงคลวาระนี้ นอกจากเป็นการบำเพ็ญบุญกิริยาที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญว่าเป็นทานอันเลิศ ชนเขาทานทั้งปวงแล้ว ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเกื้อหนุนให้สัมมาทัศนะและสัมมาปฏิบัติเพิ่มพูนแผ่ขยายออกไปในหมู่ประชาชนเป็นเครื่องอำนวยประโยชน์สุขที่แท้แก่สังคม และเป็นเครื่องส่งเสริมความเจริญแพร่หลายแห่งกุศลธรรม ช่วยดำรงรักษาสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนนานอีกด้วย

ขออนุภาพคุณพระรัตนตรัย และบุญจริยาทั้งส่วน อามิสทานและธรรมทานที่ได้บำเพ็ญในมงคลวาระนี้ จงอำนวยผลอภิบาลให้ คุณหญิงวัลลีย์ วีระปรีย พร้อมทั้งครอบครัว และญาติมิตร ถึงความพรั่งพร้อมด้วยจตุรพิธพร เจริญกาย

ด้วยสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ เจริญใจด้วยความ
ร่าเริง เบิกบาน สดชื่น ผ่องใส เอิบอิ่มในธรรม เจริญมิตร
สหายบริวาร ด้วยความเป็นที่รักใคร่นิยมยกย่องนับถือในสังคม
และเจริญปัญญา ด้วยความรู้แจ่มแจ้งชัดเจนที่จะดำเนินชีวิต
และกิจการต่างๆ ให้ลุล่วงสำเร็จ ประสพผลดีงาม บรรลุสิริ-
พิพัฒน์เกษมสันต์ ตลอดกาลทุกเมื่อ เทอญ

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต)

๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐

มาตรฐานชีวิตของชาวพุทธ

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต)

THE BUDDHIST'S LIFE STANDARDS

P. A. Payutto

Translated from the Thai by

Bruce Evans

คำปรารภ

มาตรฐานชีวิตของชาวพุทธนี้ เดิมเป็นบทสรุป จัดไว้เป็นภาคผนวกของหนังสือที่มีชื่ออย่างเดียวกันนั้น ซึ่งเกิดจากธรรมกถาและคำอวยพรในพิธีลาสิกขาของผู้บรรพชาอุปสมบทตามประเพณีชาวเรียน และมีผู้ศรัทธาขอพิมพ์เป็นธรรมทานในวันขึ้นปีใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๗

ต่อมา เมื่ออธิบดีกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ขออนุญาตพิมพ์บทสรุปนั้นแจกเป็นธรรมทานในวันขึ้นปีใหม่ ๑ มกราคม ๒๕๔๑ ผู้เรียบเรียงได้ปรับปรุงให้กะทัดรัดอ่านง่ายและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยปรับข้อความและสำนวนตามหนังสือ *ธรรมนุญชีวิต* ที่เพิ่งแก้ไขปรับปรุงใหม่เสร็จเรียบร้อย และได้ขอให้อาจารย์บรู๊ส อีแวนส์ แปลเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้เข้าชุดกันกับหนังสือ *ธรรมนุญชีวิต* ที่มีทั้งพากย์ภาษาไทย และพากย์แปลภาษาอังกฤษ

มาตรฐานชีวิตของชาวพุทธนี้ เกิดจากความดำริที่จะย้ำเน้นถึงความสำคัญของการที่ชาวพุทธควรจะมีข้อปฏิบัติที่ยึดถือปฏิบัติกันอย่างจริงจัง โดยรื้อฟื้นข้อปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าตรัสแสดงไว้ในสังคาลกสูตร (ที.ป.๑๑/๑๗๒-๒๐๖) ขึ้นมาส่งเสริมให้เป็นกฎเกณฑ์สำหรับชาวพุทธ ที่จะยึดถือปฏิบัติกันอย่างเป็นมาตรฐานทั่วไป ในการทำงานที่ดำเนินชีวิตและร่วมสร้างสรรค์สังคมให้ตั้งงามมีความสุขความเจริญ อันจะเป็นการสอดคล้องกับมติดั้งเดิมที่อรชกถากล่าวว่า สังคาลกสูตรนั้นเป็น “คิหิวินัย” คือ วินัยของคฤหัสถ์ หรือแบบ

PREFACE

This book was originally a summary given as the appendix to the book of the same title *The Buddhist's Life Standards* [Matrathan Cheewit Khong Chao Phut], which was a discourse and blessing given at the ceremony of leaving the monkhood of a monk who had been ordained temporarily according to Thai tradition. Some faithful Buddhists asked to print the above discourse and blessing as a gift of Dhamma for the New Year of 1994.

Later, when the Director-General of the Department of the Local Administration, Ministry of the Interior, asked to print that summary as a gift of Dhamma for the New Year of 1998, I carried out some improvements, making it more concise, easier to read and more complete by bringing it more into line, in terms of contents and style, with the newly revised *A Constitution for Living* [Thammanun Cheewit]. I then asked Mr. Bruce Evans to translate it into English so that it could be of a set with *A Constitution for Living*, with both the Thai and an English translation.

The Buddhist's Life Standards arose in response to a wish to stress the importance of Buddhists having some principles to adhere to and earnestly practice by. This is to be achieved through reviving and advocating the principles of practice described by the Buddha in the *Sinḡāḷaka Sutta* (D.III.180-193), as regulations which Buddhists may hold to and practice as general standards for conducting their lives and by which they may together contribute to a good, happy and prosperous society. This would be in conformity with the original acknowledgement, recorded in the Commentary, of the *Sinḡāḷaka Sutta* as the “layman's code of discipline” (gihī-vinaya),

แผนการดำเนินชีวิตของผู้ครองเรือน (ที.อ.๓/๑๓๔, ๑๕๑) คู่กันกับ“ภิกขุวินัย” คือ วินัยของพระภิกษุสงฆ์

เนื้อหาทั้งหมดของ *มาตรฐานชีวิตของชาวพุทธ* นี้ มีรวมอยู่แล้ว ในหนังสือ *ธรรมนุญชีวิต* ถือได้ว่า *มาตรฐานชีวิตของชาวพุทธ* เป็นเกณฑ์ อย่างต่ำสำหรับการดำเนินชีวิตของชาวพุทธ ส่วน *ธรรมนุญชีวิต* เป็นประมวล หลักธรรมทั่วไปเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดียิ่ง ซึ่งอาจถือเป็นส่วนขยายของ *มาตรฐานชีวิตของพุทธ* ผู้ปฏิบัติอาจใช้ *มาตรฐานชีวิตของชาวพุทธ* เป็นเกณฑ์ตรวจสอบเบื้องต้นสำหรับการดำเนินชีวิตของตน แล้วก้าวสู่ คุณสมบัติและข้อปฏิบัติใน*ธรรมนุญชีวิต* เพื่อดำเนินชีวิตให้ดียิ่ง มีความ สำเร็จ และเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น จนถึงความสมบูรณ์

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต)
๓ ธันวาคม ๒๕๔๐

or the model for a householder’s conduct (DA.3/134, 151), to go alongside the “monk’s code of discipline” (bhikkhu-vinaya).

The whole content of *The Buddhist’s Life Standards* is to be found within *A Constitution for Living*. The former can be taken as the Buddhist’s minimal standard for conducting his life, while the latter is a compilation of general Dhamma principles for leading a virtuous life and may be regarded as an extension of the former. A practicing Buddhist may use *The Buddhist’s Life Standards* as a preliminary standard for leading his life, then proceed to the qualities and practices given in *A Constitution for Living* to bring his life to greater virtue, success, benefit, and eventually perfection.

P. A. Payutto
December 3, 1997

มาตรฐานชีวิตของชาวพุทธ

*

มาตรฐานชีวิตของชาวพุทธ สรุปตามพุทธพจน์ได้ดังนี้

หมวด ๑

พื้นฐานชีวิต

จัดระเบียบชีวิตและระบบความสัมพันธ์ในสังคมให้เป็นพื้นฐานที่มั่นคง ด้วย วินัยของคฤหัสถ์ ดังนี้

กฏ ๑ เว้นชั่ว ๑๔ ประการ

ก. เว้นกรรมกิเลส (กรรมที่ทำให้มัวหมอง) ๔ คือ

- ๑) ปาณาติบาต ทำร้ายร่างกายทำลายชีวิต
- ๒) อทินนาทาน ลักทรัพย์ละเมิดกรรมสิทธิ์
- ๓) กาเมสุมิจฉาจาร ประพฤติผิดทางเพศ
- ๔) มุสาวาท พูดเท็จโกหกหลอกลวง

ข. เว้นอคติ (ความลำเอียง/ประพฤติคลาดธรรม) ๔ คือ

- ๑) ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะชอบ

THE BUDDHIST'S LIFE STANDARDS

*

The Buddhist's life standards can be summarized according to the Buddha's words as follows:

SECTION ONE

LIFE'S FOUNDATION

Organizing one's life and social relationships so that they become a solid foundation with the layman's code of discipline [gihi-vinaya], as follows:

Law 1: Refrain from fourteen kinds of evil.

A. Refraining from the four deeds that defile (*kammakilesa*):

1. Killing, doing bodily harm or taking life (*pāṇātipāta*).
2. Stealing, violating property rights (*adinnādāna*).
3. Committing sexual misconduct (*kāmesumicchācāra*).
4. Speaking falsely, lying, deceiving (*musāvāda*).

B. Refraining from the four kinds of biased conduct (*agati*):

1. Biased conduct on account of like (*chandāgati*).

- ๒) โทสาคติ ลำเอียงเพราะขัง
- ๓) ภยาคติ ลำเอียงเพราะขลาด
- ๔) โมหาคติ ลำเอียงเพราะเขลา

ค. เว้นอบายมุข (ช่องทางเสื่อมทรัพย์อัปชีวิต) ๖ คือ

- ๑) ดิตสุรยาเมา
- ๒) เอาแต่เที่ยวกลางคืน
- ๓) จ้องจะดูการเล่น
- ๔) ไม่เว้นการพนัน
- ๕) มั่วสุมมิตรชั่ว
- ๖) มั่วแต่เกี้ยวจรรยาน

กฏ ๒ เตรียมทุนชีวิต ๒ ด้าน

ก. เลือกรสรวนาคคน เพื่อนำชีวิตไปในทางแห่งความรุ่งเรือง

และสร้างสรรค์ โดยหลีกเลี่ยงมิตรเทียม คบหาแต่มิตรแท้ คือ

ก) **รู้ทันมิตรเทียม หรือ ศัตรูผู้มาในร่างมิตร** (มิตรปฏิรูปก) ๔ ประเภท

๑. คนปอกลอก มีแต่ชนเขาของเพื่อนไป มีลักษณะ ๔
  - ๑) คิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว
  - ๒) ยอมเสียน้อย โดยหวังจะเอาให้มาก
  - ๓) ตัวมีภัย จึงมาช่วยทำกิจของเพื่อน
  - ๔) คบเพื่อน เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์

2. Biased conduct on account of dislike (*dosāgati*).
3. Biased conduct on account of fear (*bhayāgati*).
4. Biased conduct on account of foolishness (*mohāgati*).

C. Avoiding the channels to ruin (*apāya-mukha*):

1. Being addicted to drink and drugs.
2. Always reveling in nightlife.
3. Being bent on entertainment.
4. Being addicted to gambling.
5. Consorting with evil friends.
6. Being chronically lazy.

Law 2: Prepare resources for life on two fronts.

A. *Choosing the people one associates with*, in order to steer one's life along a path that is prosperous and constructive, by avoiding false friends and associating only with true friends, as follows:

a) *Being wise to the four kinds of false friends or enemies in the guise of friends* (*mitta-paṭirūpaka*):

1. The **out-and-out robber**, who only carts off his friend's belongings, has four features:
  1. He thinks only of getting.
  2. He gives little in the hope of getting much.
  3. Only when he is in danger does he help his friend out.
  4. He associates with his friend only for his own profit.

๒. คนดีแต่พูด มีลักษณะ ๔
- ๑) ดีแต่ยกของหมดแล้วมาปราศรัย
  - ๒) ดีแต่อ้างของยังไม่มีมาปราศรัย
  - ๓) สงเคราะห์ด้วยสิ่งที่ไม่หาประโยชน์มิได้
  - ๔) เมื่อเพื่อนมีกิจ อ้างแต่เหตุขัดข้อง
๓. คนหัวประจบ มีลักษณะ ๔
- ๑) จะทำชั่วก็เออออ
  - ๒) จะทำดีก็เออออ
  - ๓) ต่อหน้าสรรเสริญ
  - ๔) ลับหลังนินทา
๔. คนชวนจับหาย มีลักษณะ ๔
- ๑) คอยเป็นเพื่อนดื่มน้ำเมา
  - ๒) คอยเป็นเพื่อนเที่ยวกลางคืน
  - ๓) คอยเป็นเพื่อนเที่ยวดูการเล่น
  - ๔) คอยเป็นเพื่อนไปเล่นการพนัน
- ข) **รู้ถึงมิตรแท้ หรือ มิตรด้วยใจจริง (สุทฺถมิตฺร) ๔ ประเภท**
๑. มิตรอุปการะ มีลักษณะ ๔
    - ๑) เพื่อนประมาท ช่วยรักษาเพื่อน
    - ๒) เพื่อนประมาท ช่วยรักษาทรัพย์สินของเพื่อน
    - ๓) เมื่อมีภัย เป็นที่พึ่งพำนักได้
    - ๔) มีกิจจำเป็น ช่วยออกทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกปาก

2. **The smooth talker** has four features:

1. He talks only of what is done and gone.
2. He talks only of what has not yet come.
3. He offers help that is ineffectual.
4. When his friend needs a hand, he makes excuses.

3. **The flatterer** has four features:

1. He consents to [his friend's] doing wrong.
2. He consents to his doing right.
3. He sings his praises to his face.
4. He runs him down behind his back.

4. **The leader to ruin** has four features:

1. He is a companion in drinking.
2. He is a companion in night life.
3. He is a companion in frequenting shows and fairs.
4. He is a companion in gambling.

b) *Knowing of the four kinds of true friends or friends at heart (suhada-mitta):*

1. **The helping friend** has four features:

1. When his friend is off guard, he guards him.
2. When his friend is off guard, he guards his property.
3. In times of danger, he can be a refuge.
4. In times of need, he gives more than asked for.

๒. มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ มีลักษณะ ๔

- ๑) บอกความลับแก่เพื่อน
- ๒) รักษาความลับของเพื่อน
- ๓) มีภัยอันตรายไม่ละทิ้ง
- ๔) แม้ชีวิตก็สละให้ได้

๓. มิตรแนะนำประโยชน์ มีลักษณะ ๔

- ๑) จะทำชั่วเสียหาย คอยห้ามปรามไว้
- ๒) แนะนำสนับสนุนให้ตั้งอยู่ในความดี
- ๓) ให้ได้ฟังได้รู้สิ่งที่ไม่เคยได้รู้ได้ฟัง
- ๔) บอกทางสุขทางสวรรค์ให้

๔. มิตรมีใจรัก มีลักษณะ ๔

- ๑) เพื่อนมีทุกข์ พลอยไม่สบายใจ (ทุกข์ ทุกข์ด้วย)
- ๒) เพื่อนมีสุข พลอยแช่มชื่นยินดี (สุข สุขด้วย)
- ๓) เขาติเตียนเพื่อน ช่วยยับยั้งแก้ไข
- ๔) เขาสรรเสริญเพื่อน ช่วยพูดเสริมสนับสนุน

ข. จัดสรรทุนทรัพย์ คือ ขยันหมั่นหาหมั่นทำหมั่นเก็บออม

โดยธรรม ให้ทรัพย์เพิ่มพูน ดุจผึ้งสร้างรังหรือตัวปลวกก่อจอมปลวก และวางแผนการใช้จ่าย ดังนี้

- หนึ่งส่วน เลี้ยงตัว ครอบครัว คนเกี่ยวข้อง และทำความดี
- สองส่วน ลงทุนทำกิจการงาน
- หนึ่งส่วน เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น

2. The friend through thick and thin has four features:

1. He confides in his friend.
2. He keeps his friend's secrets.
3. He does not desert his friend in times of danger.
4. He will give even his life for his friend's sake.

3. The good counselor has four features:

1. He restrains his friend from doing evil or harm.
2. He encourages him in goodness.
3. He makes known to his friend what he has not heard before.
4. He points out the way to prosperity and happiness.

4. The loving friend has four features:

1. When his friend is unhappy, he commiserates.
2. When his friend is happy, he is happy for him.
3. When others criticize his friend, he comes to his defense.
4. When others praise his friend, he joins in their praise.

B. Allocating one's wealth by being diligent in earning and saving righteously so that wealth increases, as bees make their hive or termites make their mound, and by planning expenditure as follows:

- One portion to be used for supporting oneself, one's family and dependents, and for doing good works.
- Two portions to be used for investment.
- Another portion to be put aside for future needs.

กฎ ๓ รักษาความสัมพันธ์ ๖ ทิศ

ก. ไหว้ทิศรอบตัว โดยปฏิบัติหน้าที่ต่อบุคคลที่สัมพันธ์
กับตนให้ถูกต้องตามฐานะทั้ง ๖ คือ

ทิศที่ ๑ ในฐานะที่เป็นบุตรธิดา พึงเคารพบิดามารดา

ผู้เปรียบเสมือน ทิศเบื้องหน้า ดังนี้

๑. ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ

๒. ช่วยทำกิจธุระการงานของท่าน

๓. ดำรงวงศ์สกุล

๔. ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท

๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

บิดามารดาอนุเคราะห์บุตรธิดา ตามหลักปฏิบัติดังนี้

๑. ห้ามปรามป้องกันจากความชั่ว

๒. ดูแลฝึกอบรมให้ตั้งอยู่ในความดี

๓. ให้ศึกษาศิลปวิทยา

๔. เป็นธุระในเรื่องจะมีคู่ครองที่สมควร

๕. มอบทรัพย์สมบัติให้เมื่อถึงโอกาส

ทิศที่ ๒ ในฐานะที่เป็นศิษย์พึงแสดงความเคารพนับถืออาจารย์

ผู้เปรียบเสมือน ทิศเบื้องขวา ดังนี้

๑. ลุกต้อนรับ แสดงความเคารพ

๒. เข้าไปหา เพื่อบำรุง รั้งใช้ ปรีกษา ซักถาม รั้งคำ

แนะนำ เป็นต้น

Law 3: Maintain one's relations toward the six directions.

A. Making reverence in the directions around one by performing the duties toward the people related to one in due accordance to their six positions:

First direction: as a son or daughter, one should honor one's parents, who are compared to the "forward direction," in the following ways:

1. Having been raised by them, one looks after them in return.
2. One helps them in their business and work.
3. One continues the family line.
4. One conducts oneself as is proper for an heir.
5. After their death, one makes offerings, dedicating the merit to them.

Parents help their children by:

1. Cautioning and protecting them from evil.
2. Nurturing and training them in goodness.
3. Providing an education.
4. Seeing to it that they obtain suitable spouses.
5. Bequeathing the inheritance to them at the proper time.

Second direction: as a student, one should show respect to one's teacher, as the "right direction," as follows:

1. One rises to greet the teacher and shows respect to him.
2. One approaches the teacher to attend him, serve him, to consult, query and receive advice from him, etc.

๓. ฟังด้วยดี ฟังเป็น รู้จักฟังให้เกิดปัญญา
๔. ประณินบัติ ช่วยบริการ
๕. เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ เอาจริงเอาจังถือเป็นกิจสำคัญ

อาจารย์อนุเคราะห์ศิษย์ ตามหลักปฏิบัติดังนี้

๑. แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี
๒. สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
๓. สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง
๔. ส่งเสริมยกย่องความดีงามความสามารถให้ปรากฏ
๕. สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ คือ สอนฝึกศิษย์ให้ใช้วิชาเลี้ยงชีพได้จริงและรู้จักดำรงตนด้วยดีที่จะเป็นประกันให้ดำเนินชีวิตดีงามโดยสวัสดิ์ มีความสุขความเจริญ

ทิศที่ ๓ ในฐานะที่เป็นสามี ฟังให้เกียรติบำรุงภรรยา ผู้เปรียบเสมือน ทิศเบื้องหลัง ดังนี้

๑. ยกย่องให้เกียรติสมฐานะที่เป็นภรรยา
๒. ไม่ดูหมิ่น
๓. ไม่นอกใจ
๔. มอบความเป็นใหญ่ในบ้าน
๕. หาเครื่องแต่งตัวมาให้ เป็นของขวัญตามโอกาส

ภรรยาอนุเคราะห์สามี ตามหลักปฏิบัติดังนี้

๑. จัดงานบ้านให้เรียบร้อย

3. One hearkens well so as to gain understanding.
4. One serves the teacher and runs errands for him.
5. One learns the subject respectfully and earnestly, giving the task of learning its due importance.

A teacher supports his students by:

1. Teaching and training them to be good.
2. Guiding them to thorough understanding.
3. Teaching the subject in full.
4. Encouraging and praising his students' goodness and abilities.
5. Providing a protection for all directions; that is, teaching and training them so that they can actually use their learning to make a living and know how to conduct themselves well, having a guarantee for smoothly leading a good life and attaining happiness and prosperity.

Third direction: as a husband, one should honor and support one's wife, compared to the "rearward direction," as follows:

1. One honors her in accordance with her status as wife.
2. One does not disparage her.
3. One does not commit adultery.
4. One gives her control of household concerns.
5. One gives her occasional gifts of ornaments and clothing.

A wife supports her husband by:

1. Keeping the household tidy.

๒. สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี
๓. ไม่นอกใจ
๔. รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้
๕. ขยัน ซ่างจัดซ่างทำ เองงานทุกอย่าง

ทิศที่ ๔ ในฐานะที่เป็นมิตรสหาย พึงปฏิบัติต่อมิตรสหาย

ผู้เปรียบเสมือน ทิศเบื้องซ้าย ดังนี้

๑. เผื่อแผ่แบ่งปัน
๒. พุดจามีน้ำใจ
๓. ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
๔. มีदनเสมอ ร่วมสุขร่วมทุกข์ด้วย
๕. ซื่อสัตย์จริงใจ

มิตรสหายอนุเคราะห์ตอบ ตามหลักปฏิบัติดังนี้

๑. เมื่อเพื่อนประมาท ช่วยรักษาป้องกัน
๒. เมื่อเพื่อนประมาท ช่วยรักษาทรัพย์สมบัติของเพื่อน
๓. ในคราวมีภัย เป็นที่พึ่งได้
๔. ไม่ละทิ้งในยามทุกข์ยาก
๕. นับถือตลอดถึงวงศ์ญาติของมิตร

ทิศที่ ๕ ในฐานะที่เป็นนายจ้าง พึงบำรุงคนรับใช้และคนงาน

ผู้เปรียบเสมือน ทิศเบื้องล่าง ดังนี้

๑. จัดงานให้ทำตามความเหมาะสมกับกำลัง เพศ วัย ความสามารถ

2. Helping the relations and friends of both sides.
3. Not committing adultery.
4. Safeguarding any wealth that has been acquired.
5. Being diligent in all her work.

Fourth direction: as a friend, one should conduct oneself toward one's friends, as the "left direction," as follows:

1. One shares with them.
2. One speaks kindly to them.
3. One helps them.
4. One is constant through their ups and downs.
5. One is faithful and sincere.

Friends reciprocate by :

1. Protecting their friend when he is off guard.
2. Protecting their friend's property when he is off guard.
3. Being a refuge in times of danger.
4. Not deserting their friend in times of need.
5. Respecting their friend's family and relations.

Fifth direction: as an employer, one should support one's servants and employees, as the "lower direction," as follows:

1. One assigns them work in accordance with their strength, sex, age, and abilities.

๒. ให้ค่าจ้างรางวัลสมควรแก่งานและความเป็นอยู่
  ๓. จัดสวัสดิการดี มีช่วยรักษาพยาบาลในยามเจ็บไข้เป็นต้น
  ๔. มีอะไรได้พิเศษมา ก็แบ่งปันให้
  ๕. ให้มีวันหยุด และพักผ่อนหย่อนใจ ตามโอกาสอันควร
- คนรับใช้และคนงาน แสดงน้ำใจต่อนายดังนี้
๑. เริ่มทำงานก่อน
  ๒. เลิกงานทีหลัง
  ๓. เอาแต่ของที่นายให้
  ๔. ทำการงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น
  ๕. นำความดีของนายงานและกิจการไปเผยแพร่
- ทิศที่ ๖ ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน พึงแสดงความเคารพนับถือต่อพระสงฆ์ ผู้เปรียบเสมือน ทิศเบื้องบน ดังนี้
๑. จะทำสิ่งใด ก็ทำด้วยเมตตา
  ๒. จะพูดสิ่งใด ก็พูดด้วยเมตตา
  ๓. จะคิดสิ่งใด ก็คิดด้วยเมตตา
  ๔. ต้อนรับด้วยความเต็มใจ
  ๕. อุปถัมภ์ด้วยปัจจัย ๔
- พระสงฆ์อนุเคราะห์คฤหัสถ์ ตามหลักปฏิบัติดังนี้
๑. ห้ามปรามสอนให้เว้นจากความชั่ว
  ๒. แนะนำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดี

2. One pays them wages commensurate with their work and adequate for their livelihood.
3. One grants them fringe benefits by, for example, providing medical care in times of sickness.
4. One shares with them a portion of any special profits that may accrue.
5. One gives them appropriate holidays and time to rest.

A servant or employee helps his employer by:

1. Starting work before him.
2. Stopping work after him.
3. Taking only what is given by his employer.
4. Doing his job well and seeking ways to improve on it.
5. Spreading a good reputation about his employer and his business.

Sixth direction: as a Buddhist, one should show respect to the monks, as the "upper direction," as follows:

1. One acts toward them with goodwill.
2. One speaks to them with goodwill.
3. One thinks of them with goodwill.
4. One receives them willingly.
5. One supports them with the four requisites [almsfood, robes, shelter and medicine].

Monks help lay people by:

1. Enjoining them from evil actions.
2. Encouraging them in goodness.

๓. อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี
  ๔. ให้ได้ฟังได้รู้สิ่งที่ยังไม่เคยรู้ไม่เคยฟัง
  ๕. ชี้แจงอธิบายทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
  ๖. บอกทางสวรรค์ สอนวิธีดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จ สุขความเจริญ
- ข. ช่วยเหลือทุกคน โดยร่วมสร้างสรรค์ประสานสังคม ให้ดีงามสามัคคีมีเอกภาพ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ คือ
- ๑) ทาน เผื่อแผ่แบ่งปัน (ช่วยด้วยเงินด้วยของ)
  - ๒) ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน (ช่วยด้วยถ้อยคำ)
  - ๓) อุตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา (ช่วยด้วยกำลังแรงงาน)
  - ๔) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน (ช่วยด้วยร่วมสร้างสรรค์ และแก้ปัญหา)

3. Assisting them with kind intentions.
4. Making known to them things not heard before.
5. Explaining and clarifying those things they have already heard.
6. Pointing out the way to heaven, teaching them the way to happiness and prosperity.

B. *Helping all people by joining in constructively creating social harmony and unity according to the four principles for helpful integration (saṅgaha-vatthu), which are:*

1. *Dāna*: giving, sharing (helping through money and material goods).
2. *Piyavācā*: amicable speech (helping through words).
3. *Atthacariyā*: helpful action (helping through physical effort).
4. *Samānattatā*: participation (helping through participation in constructive action and problem solving).

หมวด ๒

จุดหมายชีวิต

ดำเนินชีวิตให้บรรลุ *อัตถะ* คือประโยชน์ที่เป็นจุดหมายของชีวิต ๓ ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ ๑ *ทิฏฐธัมมิกัตถะ* จุดหมายชั้นตาเห็นหรือประโยชน์ปัจจุบัน

- ก) มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง ไร้โรค งามสง่า อายุยืน
  - ข) มีเงินมีงาน มีอาชีพสุจริต พึ่งตนได้ทางเศรษฐกิจ
  - ค) มีสถานภาพดี เป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม
  - ง) มีครอบครัวมีความสุข ทำวงศ์ตระกูลให้เป็นที่น่าเชื่อถือ
- ทั้งหมดนี้ พึ่งให้เกิดมีโดยธรรม และใช้หรือปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สุขโดยชอบ ทั้งแก่ตนและผู้อื่น

ขั้นที่ ๒ *สัมปรายิกัตถะ* จุดหมายชั้นแลยตาเห็น หรือ ประโยชน์เบื้องหน้า

- ก) ความอบอุ่นซาบซึ้งสุขใจ ด้วยศรัทธา มีหลักใจ
- ข) ความภูมิใจ ในชีวิตสะอาด ที่ได้ประพฤติแต่การสุจริต
- ค) ความอึดใจ ในชีวิตมีคุณค่า ที่ได้เสียสละทำประโยชน์
- ง) ความแคล้วคล้ามั่นใจ ที่มีปัญญาแก้ปัญหาหน้าชีวิตได้

SECTION 2

LIFE'S OBJECTIVES

Conducting one's life so as to attain the three levels of attha, the benefits that are the objectives of life:

First level: the temporal objective or present benefit (*ditṭhadhammikatta*):

- a) Having good health, a strong body, freedom from disease, pleasant appearance and longevity.
- b) Having work and income, honest livelihood, and economic self-reliance.
- c) Having good status, being of good standing in the community.
- d) Having a happy family, making one's family worthy of respect.

All of the above should be righteously obtained and used or treated so as to produce rightful benefit and happiness both for oneself and for others.

Second level: the spiritual objective or further benefit (*samparāyikattha*):

- a) Warmth, deep appreciation and happiness through faith; having an ideal.
- b) Pride in having a clean life, in having done only virtuous deeds.
- c) Gratification in a worthwhile life, in having made sacrifices and done good.
- d) Courage and confidence in having wisdom to deal with problems and guide one's life.

- จ) ความโล่งใจมั่นใจว่าได้ทำกรรมดี มีทุนประกันภพใหม่
 ขั้นที่ ๓ **ปรมัตถะ** จุดหมายสูงสุด หรือ **ประโยชน์อย่างยิ่ง**
 ก) ไม่หวั่นไหวไปตามความผันผวนปรวนแปรต่าง ๆ
 ข) ไม่ผิดหวังเศร้าบีบคั้นจิตเพราะความยึดติดถือมั่น
 ค) ปลอดภัย สงบ ผ่องใส สดชื่น เบิกบานใจตลอดเวลา
 ง) เป็นอยู่และทำการด้วยปัญญาซึ่งมองที่เหตุปัจจัย
 ถ้าบรรลุจุดหมายชีวิตถึงขั้นที่ ๒ ขึ้นไป เรียกว่าเป็น **“บัณฑิต”**

จุดหมาย หรือประโยชน์ ๓ ขั้นนี้ แยกเป็น ๓ ด้าน

ด้านที่ ๑ **อัตตัตถะ** จุดหมายเพื่อตน หรือ **ประโยชน์ตน** คือ
 ประโยชน์ ๓ ขั้นข้างต้น ซึ่งพึงทำให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง
 หรือพัฒนาชีวิตของตนให้ลุถึง

ด้านที่ ๒ **ปรัตถะ** จุดหมายเพื่อผู้อื่น หรือ **ประโยชน์ผู้อื่น** คือ
 ประโยชน์ ๓ ขั้นข้างต้น ซึ่งพึงช่วยเหลือให้ผู้อื่นหรือ
 เพื่อนมนุษย์ได้บรรลุถึง ด้วยการชักนำสนับสนุนให้เขา
 พัฒนาชีวิตของเขาเองขึ้นไปจนเข้าถึงตามลำดับ

ด้านที่ ๓ **อุภยัตถะ** จุดหมายร่วมกัน หรือ **ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย**
 คือ ประโยชน์สุขและความดีงามร่วมกันของชุมชนหรือ
 สังคม รวมทั้งภาวะและปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งพึงช่วย
 กันสร้างสรรคบำรุงรักษา เพื่อเกื้อหนุนให้ทั้งตนและผู้
 อื่นก้าวไปสู่จุดหมาย ๓ ขั้นข้างต้น

- e) Security and freedom from worry in having done good
 as a guarantee for the future life.

Third level: the **highest objective** or **greatest benefit**
 (*paramattha*):

- a) Not wavering in face of vicissitudes and changes.
 b) Not being despondent or distressed because of
 attachments.
 c) Being secure, calm, clear, cheerful and buoyant at all
 times.
 d) Living and acting with wisdom, which looks at causes
 and conditions.

*One who is able to attain from the second level of benefit upwards is
 known as a wise man (paṇḍita).*

These three objectives or levels of benefit can be attained on
 three fronts:

First front: **the objective for oneself** or **one's own benefit**
 (*attattha*); i.e., the three levels of benefit explained above,
 which one should establish for oneself or develop one's
 life toward.

Second front: **the objective for others, or other people's benefit**
 (*parattha*); the three levels of benefit explained above,
 which one should help other people successively achieve
 by inducing and encouraging them to develop their lives.

Third front: **the mutual objective** or **benefit to both parties**
 (*ubhayattha*); the collective benefit, happiness and virtue
 of the community or society, including environmental
 conditions and factors, which we should help create and
 conserve in order to help both ourselves and others
 advance to the three levels of objectives mentioned above.